Dir que Rita Barberà deixà un desert cultural potser seria una exageració. La seua, en tot cas, fou una gestió cultural unidimensional, d'actes socials espectaculars i en castellà, de menysteniment gairebé absolut per la llengua del país i els seus creadors. Molt del gust de la burgesia local que tan bé representava.

La cultura unidimensional de Barberà

Reportatge de ***Xavier Aliaga***

Tal vegada, un dels fets que millor representa el canvi de cicle polític i el tancament de l'era Barberà pel que fa a la cultura a la ciutat de València fou el lliurament dels Premis Ovidi Montllor de 2015. Simbòlicament, la seu escollida fou el Palau de la Música, coincidint amb el desè aniversari d'una mobilització històrica, el tancament en aquell contenidor musical del Col·lectiu Ovidi Montllor de Músics en Valencià (COM), marginats de la programació. Una dècada més tard se celebraven els premis amb una presència inèdita de càrrecs institucionals, incloent el president de la Generalitat, Ximo Puig, i la vice-presidenta Mónica Oltra.

Fou necessari que Rita Barberà i el PP perderen les eleccions perquè, a poc a poc, la música en català anara guanyant espais en la programació dependent de l'Ajuntament. Perquè en la programació de la Fira de Juliol de 2015 hi haguera una jornada amb un cartell retolat amb els noms d'Aspencat, Green Valley, Auxili i Biano. Propostes tan capaces d'omplir els Jardins de Vivers com les formulades en castellà o en anglès. O fins i tot més, en alguns casos.

Amb Rita Barberà, tanmateix, la capital vivia d'esquena a la llengua del seu país, l'alimentava de petites engrunes per complir l'expedient, com ara els Premis Ciutat de València, guardons que agrupen català i castellà i als quals se'ls donava un perfil baix pel que fa a la promoció i projecció: el lliurament es feia en el saló de plenaris, sense més pompa que la presència d'alguna *gran figura* de les lletres normalment importada de la *Villa y Corte*.

A Barberà, amb tot, se li ha de reconèixer haver rescatat els premis de la influència del blaverisme: després d'uns primers anys controlats pel món secessionista, gràcies al pacte amb Unió Valenciana –que va fer d'un personatge àgraf com Vicente González Lizondo regidor de Cultura– els Ciutat de València es normalitzen. D'aleshores ençà, noms de pes de les lletres en català com Miquel López Crespí, Joan Garí, Manel Garcia Grau, Urbà Lozano, Josep Ballester o Francesc Bodí han inscrit el seu nom en el palmarès. Fet i fet, salvat el parèntesi unionista, els pobres i testimonials usos del català, llengua gairebé absent durant el mandat de Barberà de la programació teatral, cinematogràfica i musical, s'han regit per una normativa acceptable des del punt de vista de la unitat lingüística. Un enfo-

Mayren Beneyto i Rita Barberà, en un reconeixement a la prestigiosa cantant Teresa Berganza. El tipus de cultura que es pot generar en qualsevol indret de l'Estat espanyol.

EFE

cament compatible amb generoses subvencions al camp del secessionisme i els seus baluards, Lo Rat Penat i la Real Acadèmia de Cultura Valenciana (RACV).

En contraposició, l'hostilitat a les entitats no afins a la dreta ha estat majúscula. Durant la llarga etapa de govern del PP, la fustigació a focus de resistència com el Centre Octubre de Cultura Contemporània o Ca Revolta fou la tònica en forma de denegació de permisos d'obres, d'obertura o d'activitat, la qual cosa ha dificultat, i de quina manera, la supervivència. En el cas de Ca Revolta l'acarnissament ha estat màxim: l'any 2004 rebé una primera sanció de 60.000 euros seguida d'un tancament preventiu de tres mesos. La primera d'una sèrie de multes desproporcionades que ha estat a punt de barrar la continuïtat d'aquest valuós grup.

La València cultural de les últimes dècades, però, no s'entendria sense l'activitat de col·lectius no afins al PP, que han programat activitats en barris com el Carme, Benimaclet, el Cabanyal o Russafa. Una ciutat viva i en la nostra llengua malgrat els esforços a la contra de Barberà.

Moltes ombres, alguna llum

Si descomptem les iniciatives sorgides del teixit social i la cultura generada per contenidors gestionats per unes altres administracions, com ara el Palau de les Arts, Teatres de la Generalitat o la xarxa de museus dependents del Govern autonòmic o la Diputació de València, que haurien d'analitzar-se a banda, el balanç presenta més ombres que llums.

Un dels noms propis d'aquestes dues dècades ha estat el de Mayren Beneyto, amiga personal de Barberà, representant de la burgesia més acomodada i més prototípica, amant de la moda, els actes socials i lluir *palmito*. Beneyto fou regidora de Cultura en diverses etapes i presidenta del Palau de la Música, el gran contenidor de música clàssica de la ciutat abans de la irrupció del Palau de les Arts. Tot i que la qualitat de la programació clàssica durant aquests anys ha estat bastant correcta, malgrat les pràctiques de nepotisme de Beneyto –el seu marit, Román Almazán, arribà a ser subdirector del Palau– la gestió ha presentat importants llacunes, com ara la no renovació de l'orquestra, la inexistència en els darrers anys de cicles de música de cambra o deixar sense ús durant gairebé una dècada l'orgue del Palau. Beneyto, que s'acomiadà del càrrec de regidora de Cultura amb un escrit en Facebook farcit de faltes d'ortografia, deixà també una herència enverinada als nous gestors renovant abans de les eleccions el director de l'orquestra, Yaron Traub, més d'una dècada en el càrrec i un home enfrontat als seus músics: en una enquesta interna revelada pel diari *Levante-EMV*, el 75% dels intèrprets apostava per la no continuïtat. Les altes despeses de representació de la presidenta del Palau (entre gener i octubre del 2014 passà 21.291 euros per viatges i dinars) també han estat en el punt de mira.

Beneyto tampoc no ha reeixit pel que fa a la gestió d'uns altres contenidors, com ara La Rambleta, El Musical o Las Naves, espais regits per diferents models de gestió que han viscut convulsions i polèmiques. Un dels fracassos més estrepitosos fou la cessió d'El Musical al còmic José Luis Moreno, que en la seua condició d'empresari tenia reclamacions per deutes amb Hisenda i Seguretat Social. A més, Moreno apareixia en el sumari del *cas Palma Arena* i figurava com a contribuent del PP en els famosos llistats de Luis Bárcenas. La relació amb Beneyto acabà saltant pels aires. Abans, Moreno havia enfonsat el teatre amb una programació sense criteri de cap mena.

Fet i fet, les arts escèniques no van tenir sort amb l'administració de Barberà, amb una gestió considerada en general pel sector com "un desastre". Tot i això, algunes veus rescaten de la gestió el festival València Escena Oberta (VEO), posat en marxa el 2002 per l'actor Toni Cantó (ara diputat de Ciutadans) i que visqué moments de llibertat creativa sota la direcció de Mariví Martín. El festival fou una porta oberta a la creació internacional i estatal i les noves tendències i suposà una empenta per a l'escena local, amb produccions i coproduccions sense les quals no s'entendrien companyies com El Pont Flotant. Amb el temps, tanmateix, VEO veié minvar el seu pressupost i acabà desapareixent el 2011, com una de les víctimes de la crisi. Amb el PP, les estretors eren més grans per a la innovació i la creativitat.

En l'àmbit del cinema, el balanç és encara més desolador. I cal remuntar-se →

DE LA GESTIÓ DE LES ARTS ESCÈNIQUES, UN "DESASTRE" SEGONS EL SECTOR, ES POT SALVAR EL FESTIVAL VEO

→ molt més en el temps. Quan Barberà arriba a l'alcaldia, la ciutat disposa d'un festival, la Mostra de València - Cinema del Mediterrani, que donava a conèixer la producció dels països de la Mediterrània. Un festival especialitzat i que situava la ciutat en el seu entorn geogràfic. La irrupció de González Lizondo marca la decadència del certamen, que en l'edició del 1991 s'obri amb una pel·lícula d'Isabel Pantoja i tingué com a clímax una esperpèntica roda de premsa amb el dirigent unionista traduint malament una estupefacta Catherine Deneuve.

Ja sense l'inefable Lizondo, el PP allunyà el festival de la mediterraneïtat i s'acabà així el seu prestigi internacional. Moment que aprofità un festival com el de Montpeller per ocupar el buit mediterrani. A més a més, el nivell artístic també s'ensorrà: quasi sense excepció, les pel·lícules del palmarès no passaran a la posteritat. L'objectiu semblava poder atraure estrelles internacionals, per la via de l'homenatge, i garantir alguna fotografia amb l'alcaldessa. L'any 2011, la Mostra de València, convertida en un festival "d'acció i aventura", tenia com al·licients un cicle sobre James Bond i la visita de Daryl Hannah, una actriu en declivi. Aquell mateix any, Barberà anunciava la suspensió de l'esdeveniment. L'altre festival cinematogràfic de la ciutat, Cinema Jove, produït per la Generalitat, ha tingut una trajectòria molt més coherent.

La cultura a la capital del País Valencià ha tingut molt a veure amb el perfil de les persones que hi ha hagut al capdavant. Barberà, bona lectora d'Azorín, era una persona amb un nivell cultural unidireccional –en castellà– però raonable. Beneyto es vantava en una entrevista que les seues lectures eren el seu diari i una revista de moda. Maria José Alcón, una altra de les regidores de Cultura, tampoc no era un prodigi intel·lectual. Alcón està processada en el *cas Taula* i fou el motiu del dolorós trencament entre el seu marit, Alfonso Grau, i Barberà.

Personatges d'una època que havia fet de la cultura –en castellà– un acte social més de l'agenda política. •

Missatgers acusats

Dirigents conservadors assenyalen els mitjans de comunicació crítics amb el PP com a responsables de la mort de Rita Barberà, però no tenen raó.

Reportatge de ***Miquel Payeras***

"L'heu condemnada a mort", deia a tots els periodistes que l'envoltaven en el pati del Congrés la diputada del PP Celia Villalobos. L'ex-ministre d'Afers Exteriors, José Manuel García Margallo, amic de Rita Barberà, afegia que "va sofrir un linxament per part dels mitjans sense que existís condemna". El portaveu del PP en el Congrés, Rafael Hernando, s'hi sumava: "Els mitjans convertiren Rita en un pim, pam, pum, en l'objectiu sobre el qual colpejar"...

Les televisions privades més de dreta, 13TV i Intereconomia, dedicaren la nit del dia en què morí Barberà a debatre a fons sobre el pretès linxament. Els tertulians, una representació plural que anava des de la dreta radical fins a la més extrema, no paraven de referir-se a la "injustícia" que patí la política valenciana desapareguda, "perseguida" com si es tractés "d'una cacera" per "només 1.000 euros". Una tesi que s'ha pogut sentir i llegir repetida fins al cansament per part d'amics de Barberà. Tanmateix, la famosa ex-batllessa no era investigada per "només" haver fer donació de 1.000 euros al seu partit. Fou imputada pel Tribunal Suprem per un presumpte delicte de blanqueig de capitals. Una greu acusació que, en cas de ser provada davant d'un tribunal, mereix la condemna d'entre sis mesos i sis anys de presó, tal com preveu l'article 301 del Codi penal. Reduir la imputació de Barberà a "només" els 1.000 euros, com si es parlés de no res, és simplificar tant la gravíssima acusació com que és mentir de forma descarada.

Tots iguals

És mentida igualment que el que se'n diu "linxament mediàtic" només afecti polítics de dreta com Barberà, tal com asseguren alguns dirigents del PP i els seus periodistes de cambra. De fet, Villalobos reconeixia que la suposada persecució mediàtica de l'ex-batllessa de València va ser igual "a la que ara pateix" –segons ella troba– Manuel Chaves, l'antic president de la Junta d'Andalusia i ex-secretari general del PSOE d'aquesta regió, a més de dirigent socialista federal i senador, i que talment els passa "a molts d'altres" polítics. Chaves, pensa Villalobos, "és un home honest i ara se l'ha d'apartar de la política [per les acusacions que l'han portat a ser pròximament jutjat], doncs jo no hi estic d'acord". La tesi de la diputada contravé la de molts dirigents del seu partit –"els demano perdó si els molesta el que dic", afegí– i dels periodistes més *ritafílics*, ja que deixa en evidència que no hi ha hagut un tractament mediàtic diferenciat amb Barberà. Curiosament, la premsa, ràdios i televisions de dreta no recolliren aquestes opinions de la diputada con-